

2009 Mensenrechtenrapport: België

BUREAU OF DEMOCRACY, HUMAN RIGHTS, AND LABOR

2009 Country Reports on Human Rights Practices

11 maart 2010

Het Koninkrijk België telt ongeveer 10,7 miljoen inwoners en is een parlementaire democratie met een grondwettelijke monarch die vooral een symbolische rol speelt. Het land is een federale staat met verschillende regeringsniveaus: nationaal, regionaal (Vlaanderen, Wallonië en Brussel), taalgemeenschap (Vlaams, Frans en Duits), provinciaal en plaatselijk. De ministerraad (het kabinet) onder leiding van de premier, vormt de regering van het land zolang deze het vertrouwen van de kamer van volksvertegenwoordigers in het tweekamerstelsel geniet. De federale parlementsverkiezingen die in 2007 werden gehouden en die door de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa werden opgevolgd, verliepen vrij en eerlijk. De burgerlijke overheden behielden globaal genomen een doeltreffende controle over de veiligheidstroepen.

Op het vlak van de mensenrechten werden de volgende problemen gemeld: overbevolkte gevangenis, langdurige voorarresten, slechte omstandigheden waarin volwassenen en kinderen werden opgesloten van wie de asielaanvragen waren geweigerd, geweld tegen vrouwen, kindermishandeling, mensenhandel en discriminatie op basis van ras en etnische afkomst op de arbeidsmarkt.

NALEVING VAN DE MENSENRECHTEN

Deel 1 Respect voor de integriteit van de persoon, waaronder het niet voorkomen van:

a. Willekeurige of onwettige levensberoving

Er werden geen gevallen gemeld van willekeurige of onwettige levensberovingen door de regering of haar vertegenwoordigers.

b. Verdwijning

Er werden geen gevallen gemeld van verdwijningen met een politiek motief.

c. Folteringen en andere wrede, onmenselijke of vernederende behandeling of straffen

De wet verbiedt zulke praktijken en er werden geen gevallen gemeld van regeringsambtenaren die deze praktijken zouden toepassen.

In 2008 stelde het Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) een enkele overtreding door het land vast van de voorschriften die onmenselijke of vernederende behandeling verbieden.

Omstandigheden in gevangenissen en detentiecentra

De gevangenissen en de detentiecentra voldeden aan de meeste internationale standaarden, hoewel de overbevolking een probleem bleef. De regering verleende aan onafhankelijke mensenrechtenorganisaties toestemming om de gevangenissen te bezoeken. Die bezoeken vonden in de loop van het jaar dan ook plaats.

In 2008 waren er gemiddeld 9.891 gevangenen in de gevangenissen en detentiecentra. Tegen het einde van het jaar had het aantal gevangenen 10.327 bereikt, terwijl de theoretische capaciteit 8.529 bedroeg.

In juni gaf de Commissaris voor de Mensenrechten van de Raad van Europa een rapport uit waarin werd opgemerkt dat 75 procent van alle gevangenissen van het land overbevolkt waren. Hij drukte ook zijn bezorgdheid uit over de vervallen staat van sommige gevangenissen en tekortkomingen in de medische verzorging. Hoewel de regering enkele oudere gevangenissen moderniseerde, kon de bouw geen gelijke tred houden met de aangroei van de gevangenisbevolking. Veertig procent van alle gevangenen was buitenlander. Dit zette de overheid ertoe aan de culturele diversiteit in de gevangenissen te bevorderen door de gevangenen in staat te stellen hun godsdienst te belijden en maaltijden te voorzien die aan de voedingsregels van verschillende godsdiensten voldeden. Een onafhankelijke centrale raad van toezicht controleert de gevangenissen.

De regering verleende aan parlementsleden en onafhankelijke mensenrechtenorganisaties toestemming om de gevangenissen en detentiecentra te bezoeken. Van 28 september tot 7 oktober bracht de Commissie voor de Preventie van Foltering van de Raad van Europa haar vijfde bezoek aan het land. Ze richtte zich op de toestanden in de gevangenissen, de voorzorgen tegen mishandeling van arrestanten door de politie en de voorwaarden in het detentiecentrum voor illegale migranten in Vottem en andere centra waar personen opgesloten waren.

In de loop van het jaar bleef het Ministerie van Justitie het masterplan 2008-12 uitvoeren voor de bouw van zeven nieuwe gevangenissen en de verbetering van de bestaande infrastructuur.

d. Willekeurige arrestaties of hechtenis

De wet verbiedt willekeurige arrestaties en opsluitingen. De regering respecteert globaal genomen dit verbod.

Rol van de politie en de veiligheidsdiensten

De federale politie was verantwoordelijk voor de binnenlandse veiligheid en rust en orde in het hele land. De lokale politie beschikte over eenheden in 196 politiedistricten. De algemene inspectie van de federale politie behandelde in 2008 1.179 klachten en 87 dossiers werden door haar tuchtcommissie behandeld. Een onafhankelijke controledienst (Comité P) hield eveneens toezicht op de werking van de politie. In een rapport dat in januari aan het parlement werd voorgelegd, verklaarde het Comité dat het 6.244 klachten over het optreden

van de federale en de lokale politie had ontvangen. De klachten hadden betrekking op discriminerend gedrag, brutaal optreden, racisme, verzuim om een interventie uit te voeren, inbreuk op de privacy en willekeurige hechtenis. Het Comité merkte op dat de politie vaak de regels en voorschriften overtrad in zijn optreden tegen buitenlanders zonder papieren, prostituees en krakers.

Arrestatieprocedures en behandeling in opsluiting

De grondwet stelt dat iemand alleen kan worden gearresteerd als hij op heterdaad wordt betrapt of bij rechterlijk bevel dat binnen 24 uur ten uitvoer wordt gebracht. De wet bepaalt dat een persoon in hechtenis het recht heeft op een snelle gerechtelijke bepaling van de wettelijkheid van zijn of haar hechtenis. De autoriteiten respecteerden in de meeste gevallen dit recht. Gedetineerden werden snel op de hoogte gebracht van de feiten die hen ten laste werden gelegd. In België wordt een systeem van borgtocht gehanteerd. De alternatieven voor opsluiting omvatten voorwaardelijke invrijheidstelling, gemeenschapsdienst, voorwaardelijke gevangenisstraf met een proeftijd, en elektronisch toezicht. In 2008 behandelde het Ministerie van Justitie 10.131 alternatieve strafdossiers (zoals gemeenschapsdienst), vergeleken met 9.847 het jaar voordien. Tegen het einde van het jaar zaten nog eens 987 voordeelden hun straf buiten de gevangenis uit onder elektronisch toezicht.

De wet voorziet in rechten voor gevangenen met betrekking tot disciplinaire kwesties, correspondentie, telefoongesprekken en geloofsbelijdenis. Gevangenen ontvingen brochures waarin ze op de hoogte werden gebracht van hun rechten. In de loop van het jaar werden de nieuw opgerichte uitvoeringsrechtbanken verantwoordelijk voor de behandeling van vrijlatingen, penitentiair verlof en elektronisch toezicht. In 2007 werden nieuwe wetten van kracht die een betere bescherming boden voor overtreeders met mentale stoornissen en de regering implementeerde plannen om meer van die gevangenen buiten de gevangnissen te behandelen. De wet verleent de autoriteiten de bevoegdheid om gevangenen ook na afloop van hun gevangenisstraf in hechtenis te houden, als de rechtbank beslist dat hun vrijlating een gevaar betekent voor de maatschappij.

Volgens cijfers uit 2009 bestond bijna 34 procent van de gevangenisbevolking uit mensen die op hun proces wachtten. De gemiddelde duur van de voorlopige hechtenis bedroeg ongeveer 90 dagen.

In 2008 stelde EVRM een overtreding door het land vast van het recht op vrijheid en veiligheid, zoals bepaald door het EVRM.

e. Weigering van eerlijk openbaar proces

De grondwet en de wet voorzien in een onafhankelijke rechterlijke macht. In de praktijk respecteerde de regering deze bepaling in de meeste gevallen.

Gerechtelijke procedures

De grondwet voorziet in het recht op een eerlijk proces. Een onafhankelijke rechterlijke macht zag meestal toe op de naleving van dit recht. Alle beklaagden worden verondersteld onschuldig te zijn en hebben het recht om aanwezig te zijn, om (indien nodig op kosten van de gemeenschap) een beroep te doen op verdediging, met getuigen te worden geconfronteerd, bewijzen voor te leggen en tegen een uitspraak in beroep te gaan.

Op 13 januari vonniste het EVRM dat een beklaagde in een moordzaak in 2004 geen eerlijk proces had gekregen omdat de jury zijn beslissing niet had gemotiveerd. De wet had een dergelijke motivatie niet verplicht. In december paste het parlement de wet over de werking van de rechtbanken aan met de vereiste dat jury's hun beslissing moeten motiveren.

In 2008 stelde het EVRM een overtreding door het land vast van het recht op een eerlijk proces, en negen overtredingen door het land in verband met de duur van de behandeling, zoals bepaald door het EVRM.

De wet laat rechtspraak toe over oorlogsmisdaden en misdaden tegen de menselijkheid buiten het nationale grondgebied wanneer het slachtoffer of de dader een burger is van het land of in het land verblijft.

Politieke gevangenen en gedetineerden

Er waren geen meldingen van politieke gevangenen of gedetineerden.

Burgerrechtelijke procedures en rechtsmiddelen

Voor burgerlijke rechtszaken bestaat er een onafhankelijke en onpartijdige rechterlijke macht. Eisers kunnen in het kader van de bestaande wetgeving ter bestrijding van de discriminatie individueel of via gespecialiseerde mensenrechtenorganisaties een schadevergoeding eisen.

f. Willekeurige inmenging in privacy, gezin, huis of correspondentie

De grondwet en de wet verbieden dit soort acties en in de praktijk respecteerde de regering dit verbod in de meeste gevallen. De Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer hield toezicht op kwesties die verband houden met de privacy en adviseerde de bevoegde autoriteiten over zulke zaken.

In 2008 stelde het EVRM een enkele overtreding door het land vast van het recht op eerbied voor de persoonlijke levenssfeer, zoals bepaald door het EVRM.

Deel 2 Respect voor burgerlijke vrijheden, met inbegrip van:

a. Vrijheid van meningsuiting en persvrijheid

De grondwet en de wet voorzien in de vrijheid van meningsuiting en persvrijheid. In de praktijk respecteerde de regering deze rechten in de meeste gevallen. Een onafhankelijke

pers, een doeltreffende rechterlijke macht en een goed werkend democratisch politiek systeem stonden samen garant voor de vrijheid van meningsuiting en de persvrijheid.

De wet verbiedt publieke verklaringen die kunnen leiden tot nationale, raciale of religieuze haat, met inbegrip van de ontkenning van de Holocaust. Op de ontkenning van de Holocaust staat een maximale gevangenisstraf van één jaar. In juni 2008 werden twee mensen veroordeeld tot één jaar gevangenis en een boete van 24.789 euro (ongeveer \$34.700) en werden ze hun burger- en politieke rechten ontnomen, omdat ze langdurig de Holocaust in brochures en folders hadden ontkend. Op 15 juni veroordeelde een rechtbank in Charleroi een man, omdat hij tijdens zijn eedaflegging als gemeenteraadslid de nazigroet had gebracht en ontzegde ze hem het recht om zich verkiesbaar te stellen gedurende een periode van vijf jaar.

Individuele personen konden in het openbaar en in privékringen kritiek uitoefenen op de regering, zonder dat ze daarvoor represailles hoefden te vrezen.

Vrijheid op het internet

De regering legde geen beperkingen op in verband met de toegang tot het internet. Er werden ook geen gevallen gemeld waarin de regering toezicht uitoefende op het e-mailverkeer of de activiteiten in chatrooms op het internet. Individuele personen en groepen konden hun meningen op een vreedzame manier kwijt op het internet of via e-mail. Samen met de regering ontwikkelde Child Focus, een door de regering gesponsord centrum voor vermiste en seksueel uitgebuite kinderen, programma's om internetgebruikers te waarschuwen voor websites met een onwettige inhoud en dan voornamelijk kinderporno.

Het aantal internetaansluitingen nam in de loop van het jaar toe tot 2,9 miljoen en 60 procent van alle gezinnen beschikte over een internetaansluiting. Volgens de cijfers voor 2008 van de International Telecommunications Union gebruikte ongeveer 69 procent van de inwoners van het land het internet.

In de loop van het jaar nam de overheid maatregelen tegen een Nederlandse burger die een website had gestart waarop hij de verblijfplaatsen in het land publiceerde van veroordeelde pedofielen. De toegang tot de website werd op bevel van het Openbaar Ministerie geblokkeerd.

Academische vrijheid en culturele evenementen

De regering legde op het vlak van de academische vrijheid of culturele evenementen geen beperkingen op.

b. Vrijheid van vreedzame samenkomsten en vereniging

De grondwet en de wet voorzien in vrijheid van samenkomst en vereniging en over het algemeen eerbiedigde de regering dat recht in de praktijk.

c. Godsdienstvrijheid

De grondwet en de wet voorzien in godsdienstvrijheid. In de meeste gevallen eerbiedigde de regering dat recht.

De wet 'erkende' zes godsdiensten en een groepering van niet-confessionele filosofische of seculaire organisaties. Deze ontvingen allemaal subsidies van de federale en regionale regeringen. Het ontbreken van een erkend statuut weerhield andere religieuze groepen er echter niet van om hun godsdienst op een vrije manier te belijden. De meeste burgers beleden hun godsdienst zonder dat ze daarvoor door de overheid werden lastiggevallen of zonder dat hen dat door de overheid werd belet. In de loop van het jaar begon het boeddhistisch secretariaat subsidies te ontvangen als een 'niet-confessionele' filosofische gemeenschap die in aanmerking komt voor staatssteun.

Tussen de aanhangers van Scientology en de regering bleven de verhoudingen gespannen. Op 12 mei begon de Brusselse Kamer van Inbeschuldigingstelling hoorzittingen in de zaak tegen de Scientology-kerk van België, na een twaalf jaar durend onderzoek tegen de groep. De procureur des konings vroeg de vervolging van 12 personen, de Scientology-kerk van België en het Mensenrechtenkantoor van de kerk. De aanklachten omvatten verduistering, afpersing, onwettelijke uitoefening van geneeskundige handelingen en bendevoorming.

In oktober 2008 deden politiediensten een inval in een Sikh-tempel in Vilvoorde, nabij Brussel, tijdens een religieuze plechtigheid. Van de 49 aanwezige gelovigen verbleven 46 illegaal in het land. Na publieke kritiek dat de politie de godsdienstvrijheid niet had gerespecteerd, verklaarde het hoofd van de lokale politie dat de politie niet vooraf op de hoogte was van de plechtigheid. De politie beweerde over bewijzen te beschikken dat veel van de aanwezigen het land waren binnengesmokkeld. Op 17 juni liet de rechtbank de aanklachten vallen tegen alle 15 leden van de vermeende bende, die beschuldigd was van het smokkelen van illegale Sikh-immigranten.

Het Informatie- en Adviescentrum inzake Schadelijke Sektarische Organisaties (IASSO), een door het Ministerie van Justitie gefinancierde organisatie die het publiek en de openbare instellingen vrijblijvend advies verleent, ontving verscheidene honderden verzoeken om informatie over bepaalde groepen. In februari 2008 vonniste een Brusselse rechtbank dat het IASSO Shaya Yoga ten onrechte in een van zijn publicaties als een gevaarlijke sekte had bestempeld. Het IASSO ging in beroep tegen dit vonnis.

Maatschappelijke misbruiken en discriminatie

In zijn jaarverslag voor 2008 waarschuwde het Centrum voor Gelijke Kansen en voor Racismebestrijding (CGKR) tegen toenemend maatschappelijk geweld, pesterijen en discriminatie van moslims. Van de 105 gevallen van rassendiscriminatie die door het publiek aan het centrum werden gemeld, betroffen 94 discriminatie tegen moslims. Van de 430 haatincidenten op het internet was 80 procent gericht tegen moslims.

De Joodse gemeenschap in België telde naar schatting 40.000-50.000 leden. In de loop van het jaar werd een aantal antisemitische incidenten gemeld, waaronder aanvallen op personen, het uitschelden van joden en vandalisme tegen joodse eigendommen. De wet

verbiedt publieke verklaringen die kunnen leiden tot nationale, raciale of religieuze haat, met inbegrip van de ontkenning van de Holocaust.

Het antisemitisme uitte zich in jongerengeweld (vrijwel volledig vanwege extremistische moslims). Bijgevolg werden veel joden bang om in het openbaar godsdienstige symbolen te dragen. Het geweld in het Midden-Oosten werd weerspiegeld door een toenemende spanning tussen joden en moslims. Een groep leiders van de joodse gemeenschap verklaarde dat de overheid de joden niet steunde en dat de media zich tijdens de inval in Gaza, in januari, partijdig opstelden tegen Israël.

Het CGKR noteerde in het jaar 108 antisemitische incidenten, vergeleken met 66 in 2008. De joodse verdedigingsorganisatie antisemitisme.be noteerde in de loop van het jaar 101 incidenten, vergeleken met 73 in 2008. Het aantal haatboodschappen op het internet nam beduidend toe. Er waren ook meldingen van antisemitische graffiti op joodse woningen en van mensen die joden op straat beledigden. In de loop van het jaar meldde antisemitisme.be tien incidenten met lichamelijk geweld en vier incidenten in verband met ontkenning van de Holocaust.

Op 23 januari veroordeelde het Brusselse Hof van Beroep twee beheerders van de website van het Centre Islamique Belge wegens het aanzetten tot haat en geweld tegen joden. Zij kregen een boete van 2.000 euro (ongeveer \$2.860) en een voorwaardelijke gevangenisstraf van een maand indien zij de boete niet betaalden. Het tweetal was in 2006 voor het eerst veroordeeld.

Zie het *2009 International Religious Freedom Report 2009* voor meer informatie www.state.gov/g/drl/rls/irf.

d. Bewegingsvrijheid, ontheemden, bescherming van vluchtelingen en staatlozen

De grondwet en de wet voorzien in bewegingsvrijheid binnen het land, de vrijheid om naar het buitenland te reizen, te emigreren en om naar het vaderland terug te keren. In de meeste gevallen respecteerde de regering deze rechten in de praktijk. De regering werkte samen met het Hoge Commissariaat voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties en andere humanitaire organisaties om bescherming en bijstand te bieden aan vluchtelingen, asielzoekers, staatlozen en andere mensen die hulp nodig hadden.

Bescherming van vluchtelingen

Het land heeft de Conventie van 1951 met betrekking tot het statuut van vluchtelingen en het protocol van 1967 ondertekend. De wet voorziet in de toekenning van het statuut van asielzoeker of vluchteling en de regering heeft een systeem ingevoerd dat bescherming biedt aan vluchtelingen.

De wet geeft de overheid de mogelijkheid om 'aanvullende bescherming' te bieden aan vluchtelingen die misschien niet in aanmerking komen voor het statuut van vluchtelingen, maar die kunnen aantonen dat ze bij hun terugkeer in hun thuisland tot de dood zouden kunnen worden veroordeeld of aan foltering en andere onmenselijke behandelingen

zouden kunnen worden blootgesteld. In het jaar vroegen 416 personen, meestal afkomstig uit Afghanistan en Irak, aanvullende bescherming aan.

In het jaar werden 17.186 aanvragen ingediend voor in totaal 22.785 asielzoekers, vergeleken met 12.252 aanvragen in 2008. De meeste aanvragers kwamen uit Afghanistan, Rusland, Kosovo of Irak. Het Commissariaat voor Vluchtelingen kende 2.303 aanvragers het statuut van vluchteling toe. De meeste aanvaarde vluchtelingen kwamen uit Irak, Rusland en Guinea.

Tientallen asielzoekers die illegaal in het land verbleven nadat hun aanvraag geweigerd was, zochten hun toevlucht in kerken, gingen in hongerstaking en klommen in torenkranen om de publieke aandacht op hun situatie te vestigen. Net voor het parlementaire zomerreces geraakte de regering het eens over een nieuwe reeks criteria voor de toekenning van verblijfsvergunningen aan buitenlanders zonder papieren. Zij konden tussen september en december aanvragen indienen. De nieuwe criteria hadden betrekking op buitenlanders die het slachtoffer waren van een onbehoorlijk lange aanvraagperiode, buitenlanders zonder papieren die in een onzekere humanitaire situatie leefden of die konden bewijzen dat zij in de samenleving geïntegreerd waren, ofwel door ten minste vijf jaar in het land gewoond te hebben, ofwel door ten minste een jaar gewerkt te hebben.

Regularisatie wegens een onbehoorlijk lange aanvraagperiode, wegens dringende humanitaire redenen of wegens medische redenen werd in 2008 verleend aan 8.369 aanvragers, vergeleken met 11.335 het jaar voordien. In 2008 overschreed het aantal aanvragen van het vluchtelingenstatuut op humanitair gronden het aantal asielaanvragen. In de loop van het jaar hielpen FEDASIL, de overheidsdienst die vluchtelingen onderdak geeft, het Rode Kruis en de lokale overheden gemiddeld 18.150 personen, maar schoot hun capaciteit te kort voor de groeiende vraag. In 2007 werd een nieuwe wetgeving voor vluchtelingen van kracht, waardoor vluchtelingen die vier maanden in een collectief opvangcentrum hadden verbleven, in aanmerking kwamen voor een autonoom leven, waardoor ze die collectieve centra konden verlaten.

Na een kritisch rapport van een commissie van het Europees Parlement maakte de regering bekend dat minderjarige asielzoekers zonder begeleiding die aan de grens werden tegengehouden niet langer in gesloten centra werden vastgehouden, maar in bijzondere observatie- en oriëntatiecentra. Minderjarigen die samen met hun ouders werden vastgehouden, kregen toegang tot individueel onderwijs. In de loop van het jaar ving FEDASIL 645 minderjarigen zonder begeleiding op.

In de praktijk bood de regering bescherming tegen de uitzetting of terugkeer van vluchtelingen naar landen waar hun leven of vrijheid bedreigd zouden worden als gevolg van hun ras, godsdienst, nationaliteit, lidmaatschap van een bepaalde maatschappelijke groep, of politieke overtuiging.

Geweigerde asielzoekers werden schriftelijk of persoonlijk op de hoogte gebracht van de verschillende scenario's voor repatriëring waaruit ze konden kiezen. De regering voorzag, in samenwerking met de Internationale Organisatie voor Migratie, bijstand voor afgewezen asielzoekers die ermee instemden om naar hun land van herkomst terug te keren.

Afgewezen aanvragers die het land niet vrijwillig verlieten, konden verplicht worden repatriëerd. Uit een in de loop van het jaar verschenen rapport bleek dat tussen 1984 en 2009 meer dan 40.000 geweigerde asielzoekers en andere immigranten in het kader van het programma voor de terugkeer en emigratie van asielzoekers uit België, onder de auspiciën van de IOM, werden repatriëerd. Tussen januari en november maakten 2.466 immigranten gebruik van dit programma. Dit cijfer lag in lijn met dat van het vorige jaar, toen 2.446 mensen onder de auspiciën van het IOM werden repatriëerd. Geweigerde gezinnen met kinderen kwamen in aanmerking voor tijdelijke individuele huisvesting. In 2008 werden 6.902 personen vastgehouden in gesloten centra, vergeleken met 7.506 in 2007. Hun gemiddelde verblijf in gesloten centra bedroeg 36 dagen. De meeste vluchtelingen in deze centra kwamen uit Roemenië, Brazilië, Marokko, Bulgarije en Rusland. De Commissaris voor de Mensenrechten van de Raad van Europa, parlementsleden en vertegenwoordigers van de Internationale Federatie van de Mensenrechtenorganisaties bezochten de gesloten centra om de levensomstandigheden te inspecteren. Niet-gouvernementele organisaties (ngo's) klaagden dat de levensomstandigheden in de gesloten centra voor asielzoekers beneden peil waren. De regering begon de gesloten centra van de nationale luchthaven van Brussel te moderniseren.

Deel 3 Respect voor politieke rechten: het recht van de burgers om hun regering te veranderen

De grondwet voorziet in het recht van de burgers om hun regering op een vreedzame manier te veranderen. Burgers van 18 jaar en ouder oefenden dit recht uit via periodieke, vrije en eerlijke verkiezingen op basis van het algemene stemrecht. Burgers moeten verplicht hun stem uitbrengen. Wie niet stemt, kan een nominale boete opgelegd krijgen.

Verkiezingen en deelname aan de politiek

In 2007 vonden algemene verkiezingen plaats. Ze werden als vrij en eerlijk beschouwd. Politieke partijen konden onbelemmerd en zonder inmenging van buitenaf actief zijn.

Op 7 juni organiseerde het land verkiezingen voor de vertegenwoordigers in de regionale parlementen van het land en voor het Europese parlement. De verkiezingen werden als vrij en eerlijk beschouwd.

De grondwet eist de aanwezigheid van mannen en vrouwen en de wet eist dat er bij Europese, federale, regionale, provinciale en plaatselijke verkiezingen evenveel mannelijke als vrouwelijke kandidaten op de kieslijsten staan. Indien niet aan deze wettelijke bepalingen wordt voldaan, worden de verkiezingen nietig verklaard en wordt de regering die op basis van die verkiezingen werd samengesteld, als illegaal beschouwd.

In de kamer van volksvertegenwoordigers bezetten vrouwen 57 van de 150 zetels. In de senaat bedroeg het aantal vrouwen 29 op een totaal van 71. Vier van de 22 ministers en staatssecretarissen van het federale kabinet waren vrouwen. 10 van de 31 regionale ministers waren vrouwen. Na de regionale verkiezingen van 7 juni bedroeg de vertegenwoordiging van de vrouwen 44 procent in het Brusselse parlement, 41 procent in het Vlaamse parlement en 35 procent in het Waalse parlement.

In de kamer van volksvertegenwoordigers waren vijf leden van minderheden. In de senaat waren er drie en in de regionale regeringen twee vertegenwoordigers van minderheden.

De wet waarborgt de aanwezigheid van vrouwen in de openbare adviesagenschappen.

Deel 4 Transparantie en corruptie bij de regering

De wet voorziet in strafrechtelijke sancties voor corruptie door ambtenaren. De regering implementeerde die bepalingen in de meeste gevallen op een doeltreffende manier. Verkozen functionarissen en hooggeplaatste staatsambtenaren moeten regelmatige werkzaamheden in de privésector of openbare functies die ze vervullen, openbaar maken. Ze moeten ook hun financiële toestand op een vertrouwelijke manier bekendmaken.

Het gerechtelijk onderzoek in de zaak van beschuldigingen van actieve en passieve corruptie in verband met aanbestedingen voor openbare werken ging verder. In de loop van het jaar werd een gerechtelijk onderzoek geopend naar een contract voor de bouw van een centrum voor jonge delinquenten.

De wet voorziet in publieke toegang tot regeringsinformatie, met enkele uitzonderingen, zoals informatie in verband met de nationale veiligheid. In de praktijk respecteert de regering deze wet.

Deel 5 Houding van de regering ten opzichte van internationale en niet-gouvernementele onderzoeken van vermeende schendingen van de mensenrechten

Er waren een groot aantal binnenlandse en internationale mensenrechtenorganisaties actief in het land. Ze werden in de meeste gevallen niet in hun activiteiten belemmerd door de regering en konden gevallen van mensenrechten onderzoeken en hun bevindingen daarover publiceren. Regeringsambtenaren werkten meestal mee en reageerden op hun standpunten. Het door de regering gesteunde CGKR is belast met de bevordering van gelijke kansen en de bestrijding van alle vormen van discriminatie, uitsluiting of voorkeursbehandeling op basis van ras, huidskleur, afkomst, nationale of etnische herkomst, seksuele geaardheid, huwelijksstatus, geboorte, rijkdom, leeftijd, godsdienst of ideologie, lichamelijke toestand, handicap of lichamelijke kenmerken. Het centrum is belast met het verzekeren van het respect van de grondrechten van buitenlanders en informeert de overheid over de migratieproblematiek, met inbegrip van mensensmokkel en mensenhandel. Het centrum is belast met de bevordering van de raadpleging van openbare en privépartners en is gemachtigd om gerechtelijke stappen te nemen in verband met de klachten die het ontvangt.

Ombudsmannen van de federale en de regionale regeringen houden toezicht op de werking van de diensten van hun respectieve jurisdicties en publiceren er rapporten over. In de loop van het jaar publiceerde de federale ombudsman een rapport over de gesloten centra voor geweigerde asielzoekers.

In mei arresteerde de politie Jean-Pierre Bemba, de leider van de Beweging voor de Bevrijding van Congo en voormalig vicepresident van Congo, nadat het Internationale Gerechtshof een arrestatiebevel had uitgevaardigd. Hij werd beschuldigd van misdaden

tegen de menselijkheid en oorlogsmisdaden. In juli werd hij naar Den Haag overgebracht. Zijn proces zou in april 2010 van start gaan.

Deel 6 Discriminatie, maatschappelijke misbruiken en mensenhandel

De wet verbiedt discriminatie op basis van ras, geslacht, invaliditeit, taal of sociale status. In de meeste gevallen hield de regering toezicht op de naleving van deze wetten.

De wet identificeert 18 redenen voor mogelijke discriminatie die wettelijk strafbaar is: leeftijd, seksuele geaardheid, burgerlijke stand, geboorte, financiële toestand, godsdienstovertuiging, filosofische gerichtheid, lichamelijke toestand, handicap, lichamelijke kenmerken, genetische kenmerken, sociaal statuut, nationaliteit, huidskleur, nationale herkomst en etnische herkomst. Een afzonderlijke wet beteugelt genderdiscriminatie op de werkplek. Volgens een richtlijn van het college van procureurs-generaal moeten de politie en de openbare aanklagers raciale motivatie vermelden wanneer zij misdrijven registreren.

Vrouwen

Verkrachting, inclusief verkrachting tussen echtgenoten, is illegaal. Deze gevallen werden door de regering vervolgd. In 2008 registreerde de federale politie 2.786 gevallen van verkrachting, vergeleken met 3.111 het jaar voordien. Een veroordeelde verkrachter kan minimaal tot 10 jaar en maximaal levenslang worden opgesloten. De lengte van de gevangenisstraf wordt bepaald door de leeftijd van het slachtoffer, het leeftijdsverschil tussen de dader en het slachtoffer, de relatie tussen de dader en het slachtoffer en de vraag of er bij de misdaad al dan niet geweld werd gebruikt. De minimumleeftijd voor geslachtsverkeer met wederzijdse toestemming is 16 jaar. Verkrachting van minderjarigen onder de 16 jaar wordt bestraft met een gevangenisstraf van 15 tot 20 jaar. Als het slachtoffer jonger is dan 10 jaar, stijgt de gevangenisstraf naar 20 tot 30 jaar.

Huiselijk geweld tegen vrouwen, ook binnen het huwelijk, bleef een probleem. De federale politie meldde 10.460 gevallen van lichamelijk partnergeweld in de eerste helft van het jaar, vergeleken met 19.768 gevallen in 2008 en 16.532 gevallen in 2007. De federale politie registreerde 63 gevallen van seksueel geweld tussen partners in de eerste helft van het jaar, vergeleken met 131 gevallen in 2008 en 129 gevallen in 2007. Er waren 8.391 gevallen van psychologisch geweld tussen partners gedurende de eerste helft van het jaar, vergeleken met 16.927 gevallen in 2008 en 18.356 gevallen in 2007. De wet omschrijft huiselijk geweld, stelt het strafbaar en voorziet in boetes en opsluiting. In het kader van een klacht over huiselijk geweld laat de wet de politie toe om zich toegang te verschaffen tot een woning zonder dat het gezinshoofd daarvoor toestemming heeft verleend. Er waren echter klachten dat de politie dit vaak niet deed. Er was een actieplan voor de aanpak van huiselijk geweld van kracht en de regionale regeringen droegen formeel bij tot deze inspanningen. De politie en de aanklagers registreerden alle klachten en ondernamen officiële acties in verband met huiselijk geweld.

Slachtoffers van huiselijk geweld konden terecht in een aantal door de regering ondersteunde opvanghuizen verspreid over het hele land. Er werden voor die slachtoffers ook telefonische hulplijnen voorzien. Veel opvanghuizen boden niet alleen onderdak, maar

ook bijstand in juridische kwesties, werkgelegenheid en psychologische begeleiding voor beide partners.

In een rapport aan de Senaat in 2008 noteerde de federale politie dat in een periode van vijf jaar 17 eremoorden hadden plaatsgevonden. In het jaar eiste het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen schadevergoeding in de zaak van een Pakistaanse vrouw die na het mislukken van een gearrangeerd huwelijk het slachtoffer was geworden van een eremoord. Op aanbeveling van de Senaat namen de minister van Justitie en de federale politie maatregelen om eremoorden beter te identificeren.

Prostitutie is legaal. De wet verbiedt wel de organisatie van prostitutie of hulp bij immigratie van mensen die in de prostitutie aan het werk zullen worden gezet. Er waren berichten dat vrouwen en meisjes in het kader van mensenhandel naar het land werden gebracht om er in de prostitutie te werken. Er werden een aantal arrestaties verricht en een aantal veroordelingen in verwante zaken uitgesproken.

De wet verbiedt discriminatie omwille van geslacht, zwangerschap, moederschap of verandering van geslacht. De wet verbiedt ook seksuele intimidatie in de arbeidsverhoudingen en in de toegang tot goederen, diensten, sociaal welzijn en gezondheidszorg. Er bestaat een afzonderlijke wetgeving voor ongewenste intimiteiten op de werkvloer en in de meeste gevallen laat de regering die ook toepassen. Een slachtoffer van ongewenste intimiteiten op de werkvloer kan een schadevergoeding eisen in een rechtbank. Slachtoffers van ongewenste intimiteiten hebben het recht om de daders te laten vervolgen en een schadevergoeding te eisen, maar de meeste gevallen van ongewenste intimiteiten werden op een minder formele manier afgehandeld.

De grondwet garandeert een volledige vrijheid in de manier waarop mensen hun privéleven organiseren, met inbegrip van het grondrecht van paren en individuen om vrij en verantwoordelijk te beslissen over het aantal, de spreiding en de timing van hun kinderen, en het recht op de informatie en de middelen om dit vrij van discriminatie, dwang en geweld te doen. Klinieken en lokale gezondheidsregio's kunnen vrijuit informatie over geboortebepanking verspreiden. Er zijn geen beperkingen van het recht op de toegang tot contraceptiva. Mannen en vrouwen hebben gelijke toegang tot de diagnose en behandeling van seksueel overdraagbare ziekten, met inbegrip van hiv.

Vrouwen genieten dezelfde wettelijke rechten als mannen, met inbegrip van rechten in het kader van het familierecht, het eigendomsrecht, in het gerechtelijke apparaat, in de arbeidsrelaties en in de bescherming door de sociale zekerheid. Het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen, een instelling die onder de bevoegdheid van de federale regering valt, heeft de taak om de gelijkheid tussen beide geslachten te bevorderen. Het is bevoegd om rechtszaken aan te spannen als het meent dat de wetten op de gelijkheid werden overtreden. De meeste klachten die het in 2008 ontving, hielden verband met het werk en betroffen voornamelijk vrouwen die wegens zwangerschap werden ontslagen.

In de loop van het jaar ging de regering verder met de implementatie van de gelijkheidswet voor mannen en vrouwen van 2007. Deze wet verplicht de overheden om geslachtsaspecten

te behandelen bij het opstellen van plannen, het verzamelen van gegevens, het opstellen van begrotingen, het gunnen van contracten en het opstellen van rapporten.

De economische discriminatie van vrouwen hield aan. In de loop van het jaar publiceerde het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen een peiling waaruit een gemiddeld verschil van 11 procent naar voren kwam tussen de brutolonen van mannen en vrouwen. De kloof bedroeg 27 procent voor bedienden en 16 procent voor arbeiders. Het verschil was minder groot in de openbare sector, waar vrouwelijke contractuele werknemers 7 procent minder verdienden dan hun mannelijke collega's en vrouwelijke benoemde ambtenaren 1 procent meer verdienden dan hun mannelijke collega's. Rekening houdend met deeltijdse arbeid, bedroeg het algemene loonverschil 25 procent. Volgens het rapport waren de belangrijkste factoren voor het verschil de classificatie van de functie, de sector van de werkgelegenheid, het type van arbeidsovereenkomst en de reëel gewerkte tijd. De federale en de regionale regeringen trachtten door middel van wetten en decreten de aanwezigheid van vrouwen in de raden van bestuur van openbare ondernemingen en overheidsdiensten te vergroten. Gegevens van het European Professional Women's Network toonden aan dat vrouwen slechts 5,8 % van de plaatsen in de directieraden van de toonaangevende bedrijven in het land bezetten.

Kinderen

De regering registreerde alle levende geboorten onmiddellijk. Het kind krijgt het burgerschap via de nationaliteit van de ouders.

Er waren meldingen van kindermishandeling. In 2008 registreerde de federale politie 3.971 gevallen van verwaarlozing en mishandeling, vergeleken met 2.029 in 2007.

De ngo Child Focus meldde dat zij in 2008 2.166 vermiste kinderen en gevallen van kindermishandeling met betrekking tot 2.388 kinderen had genoteerd. Er waren 1.041 gevallen van weggelopen kinderen, van wie de helft binnen de 48 uur naar huis terugkeerde. In tweeëntwintig gevallen was er sprake van een ontvoering door een derde persoon. Child Focus behandelde 231 gevallen (met 333 kinderen) van ontvoering naar het buitenland.

De wet voorziet in de bescherming van de jeugd tegen seksuele uitbuiting, ontvoering en mensenhandel en legt zware boetes op voor kinderporno en het bezit van pedofiel materiaal. De wet laat de vervolging toe van vaste inwoners die soortgelijke misdaden in het buitenland plegen en voorziet in een verplichte gespecialiseerde behandeling van misdadigers die veroordeeld zijn voor het seksuele misbruik van kinderen voordat ze voorwaardelijk vrij kunnen komen. De wet voorziet ook dat ze na hun vrijlating nog altijd moeten worden begeleid en behandeld. In 2008 behandelde de ngo Child Focus 280 gevallen van seksuele mishandeling en ging ze verder met haar op het internet gebaseerde sensibiliseringscampagne, stopchildporno.be. De groep ontving 1.421 meldingen van kinderpornografie op het internet en stuurde relevante gevallen door naar de gespecialiseerde eenheden van de federale politie.

Volgens de officiële cijfers onderzocht de federale politie in 2008 397 gevallen van kinderpornografie. Met de hulp van Europol en Eurojust werden internationale netwerken

opgerold die in verscheidene landen actief waren. In verscheidene rechtszaken spraken rechters gevangenisstraffen uit voor het downloaden van kinderpornografie.

In 2008 produceerde Child Focus samen met de Koning Boudewijnstichting de eerste volledige studie over het stijgende aantal kinderen die via een gsm en het internet werden gecontacteerd voor seksuele doeleinden en over de kinderen die op die verzoeken ingingen. Child Focus vernieuwde zijn website clicksafe.be, die kinderen, ouders en opvoeders informeert over een veilig gebruik van het internet.

Mensenhandel

De wet verbiedt de mensenhandel in al zijn vormen. Er waren echter meldingen van vrouwen, mannen en meisjes die naar, door en binnen het land werden verhandeld met het oog op seksuele uitbuiting en arbeid.

Volgens het CGKR en binnenlandse ngo's die met slachtoffers van mensenhandel werken, waren de meeste vrouwen en meisjes afkomstig uit Oost-Europa, sub-Sahara Afrika en Azië en werden zij verhandeld voor seksuele uitbuiting. Opvallend belangrijke landen van herkomst waren Bulgarije, Roemenië, Albanië, Nigeria, China en Turkije. Mannelijke slachtoffers werden vooral verhandeld om te worden uitgebuit in restaurants, bars, confectieateliers, tuinbouw, fruitkwekerijen, op bouwplaatsen, in superettes, in bepaalde bakkerijen en slagerijen en voor conciërgediensten. Belangrijke bronlanden voor de slachtoffers van arbeidsuitbuiting waren China, India, Brazilië en Bulgarije. De mensenhandelaren waren voornamelijk georganiseerde misdadigersbenden.

De wet stelt het werven, vervoeren, doorvoeren, huisvesten en toevertrouwen van mensen aan anderen met het oog op prostitutie, kinderporno, uitbuiting van armoede, economische uitbuiting of transplantatie van organen strafbaar. Het is ook illegaal om verhandelde mensen te dwingen om misdaden te plegen. Mensen die veroordeeld worden wegens het schenden van de wetten op de mensenhandel, kunnen één tot vijf jaar celstraf krijgen en kunnen een boete opgelegd krijgen van 2.750 tot 275.000 euro (ongeveer \$3.930 tot \$393.000). Recidives, georganiseerde misdaden en misdaden die in verzwarende omstandigheden werden gepleegd, kunnen nog zwaarder worden bestraft. Als de dader tot een misdaadorganisatie behoort of als de mensenhandel leidt tot doodslag, kan hij 15 tot 20 jaar worden opgesloten en tot een boete tussen 5.500 en 825.000 euro (\$7.870 tot \$1.180.000) worden veroordeeld.

Het Belgische beleid op het vlak van de mensenhandel wordt door een interdepartementale coördinatie-eenheid ter bestrijding van de mensenhandel en smokkel geïmplementeerd. Die eenheid wordt door de minister van justitie voorgezeten. De uitvoerende raad van het orgaan bestaat uit vertegenwoordigers van de afdeling misdaadbestrijding van het ministerie van justitie, het CGKR, de immigratiediensten, de federale politie, de staatsveiligheid en de ministeries van sociaal welzijn en werkgelegenheid.

In 2008 werden 387 gevallen van mensenhandel vervolgd, waaronder 202 gevallen van economische uitbuiting en 141 gevallen van seksuele uitbuiting. In 2008 identificeerde de federale gerechtelijke politie 81 criminele organisaties die zich bezighielden met

mensensmokkel, 84 die zich bezighielden met seksuele uitbuiting en 37 die zich bezighielden met economische uitbuiting. De gerechtelijke politie behandelde 356 gevallen van seksuele uitbuiting, voerde 99 arrestaties uit en behandelde 206 gevallen van economische uitbuiting, met 27 arrestaties. De wet geeft de overheid de mogelijkheid om een verblijfsvergunning toe te kennen aan slachtoffers van mensenhandel die met de overheid samenwerken. Het gangbare beschermingssysteem heeft de kracht van wet en geldt ook voor minderjarigen zonder begeleiding en andere categorieën van kwetsbare slachtoffers.

De regering heeft een plan voor de bestrijding van mensenhandel en mensensmokkel. Het plan is gericht op een betere uitwisseling van gegevens tussen ordediensten, een doeltreffender strijd tegen kinderporno en de opsporing van mensen die slachtoffers van de mensenhandel uitbuiten.

Slachtoffers krijgen hierdoor 45 dagen de tijd om te beslissen of ze willen helpen in het onderzoek naar hun mensenhandelaars. Ze kunnen daarbij in aanmerking komen voor een hernieuwbare verblijfsvergunning voor drie maanden of een vergunning voor zes maanden - afhankelijk van de stand van het gerechtelijke onderzoek. Slachtoffers kunnen uiteindelijk een permanente verblijfsvergunning ontvangen wanneer hun mensenhandelaars worden veroordeeld. Voor minderjarigen zonder begeleiding en slachtoffers die een klacht willen indienen, geldt de periode van 45 dagen niet. Zij kunnen onmiddellijk een aanvraag indienen voor een verblijfsvergunning voor drie maanden. In 2008 verleenden de immigratiediensten verblijfsvergunningen onder het statuut van slachtoffers van mensenhandel aan 174 aanvragers, voor het merendeel slachtoffers van economische uitbuiting. Zes van deze slachtoffers waren minderjarig.

De regering bleef drie gespecialiseerde centra voor opvang van slachtoffers van mensenhandel subsidiëren en de ngo's bleven melding maken van een uitstekende samenwerking en coördinatie met de instellingen die verantwoordelijk zijn voor de ordehandhaving. De opvangcentra registreerden in 2008 495 slachtoffers. De drie centra stelden in 2008 een aanzienlijke stijging vast in het aantal slachtoffers van economische uitbuiting.

De verzameling door de regering van gegevens over mensenhandel verliep langzaam. Slachtoffers van mensenhandel waren moeilijker te identificeren, aangezien internationale benden hun slachtoffers vaak binnen de EU roteerden. Ook de vervolging werd moeilijker, omdat de mensenhandelaren er beter in slaagden te beletten dat slachtoffers getuigden. De mensenhandelaren lieten hun slachtoffers ook een gedeelte van het verdiende geld houden, zodat het moeilijker werd om te beweren dat zij tot prostitutie waren gedwongen. De benden begonnen de familie van slachtoffers te bedreigen.

Het jaarverslag *Trafficking in Persons Report* van het Department of State kan geraadpleegd worden op www.state.gov/q/tip.

Mensen met een handicap

De wet voorziet in de bescherming van mensen met een fysieke en mentale handicap tegen discriminatie op de arbeidsmarkt, in het onderwijs en met betrekking tot de toegang tot de gezondheidszorg en de verlening van andere diensten door de overheid. In 2008 ontving het CGKR 234 klachten over de discriminatie van mensen met een handicap. De meeste hielden verband met werk en hadden betrekking op de toegang tot privé- en overheidsgebouwen en -diensten, met inbegrip van openbaar vervoer, en de toegang tot banken, bars en restaurants. Hoewel de regering heeft beslist dat openbare gebouwen die na 1970 werden opgetrokken, toegankelijk moeten zijn voor deze mensen, waren veel oudere gebouwen nog altijd niet toegankelijk voor deze doelgroep.

Nationale/raciale/etnische minderheden

Een in november gepubliceerde peiling over de perceptie van discriminatie en onverdraagzaamheid bij etnische minderheden uit Noord-Afrika, Turkije, sub-Sahara Afrika en Oost-Europa, toonde aan dat huidskleur en aan de islam verwante kleding de belangrijkste factoren van onverdraagzaamheid en discriminatie bij Belgen waren, vooral bij het zoeken van huisvesting en werk.

In zijn jaarverslag voor 2008 noteerde het CGKR dat de discriminatie van leden van de moslimgemeenschap, geschat op 450.000 personen, vooral van Marokkaanse en Turkse origine, veel groter was dan de door andere immigrantengemeenschappen ervaren discriminatie. In 2008 behandelde het CGKR, dat klachten over discriminatie, racisme en aanzetting tot haat onderzoekt, 2.207 klachten over discriminatie en racisme, een daling tegenover het jaar voordien. De meeste klachten hadden betrekking op nationaliteit en etnische afkomst (39,2 procent), lichamelijke handicaps (13,3 procent) en discriminatie op grond van religieuze of filosofische overtuiging (8,3 procent). De klachten in verband met etnische afkomst, nationaliteit, ras en huidskleur vertegenwoordigden 57 procent van de door het CGKR geregistreerde klachten. De plaatsen waar de vermeende discriminerende daden plaatsvonden waren meestal het werk en het internet. Negenendertig procent van de door het CGKR ontvangen klachten werden als gerechtvaardigd beschouwd. In 2008 startte het CGKR processen voor 2,5 procent van de geregistreerde klachten. De rechtbanken veroordeelden een aantal mensen wegens aanzetting tot rassenhaat, het roepen van beledigingen, het ontkennen van de Holocaust en het gebruik van geweld tegen asielzoekers. De rechters veroordeelden werkgevers wegens discriminatie op raciale en lichamelijke gronden in de aanwerving van personeel. Verhuurders van woningen werden veroordeeld wegens discriminatie van buitenlanders en mensen met een handicap.

Volgens gegevens van het Ministerie van Justitie werd in 2008 61 procent van de gevallen van vermeende discriminatie door de rechtbanken geklasseerd.

Maatschappelijke misbruiken, discriminatie, geweld wegens seksuele geaardheid en genderidentiteit

Volgens het CGKR had 5,2 procent van de klachten die het in 2008 ontving betrekking op discriminatie wegens seksuele geaardheid. De meeste klachten hielden verband met het werk. Het centrum ontving verscheidene meldingen van geweld tegen homo's, lesbiennes, biseksuelen en transgenderpersonen.

Andere maatschappelijke misbruiken en discriminatie

In 2008 had 3,9 procent van de klachten die door het CGKR werden ontvangen betrekking op discriminatie op basis van gezondheids- of medische redenen, ook tegen personen met hiv/aids. De meeste klachten hielden verband met het werk.

Deel 7 Rechten van werknemers

a. Recht van vereniging

De wet laat werknemers toe om onafhankelijke vakbonden van hun keuze op te richten en er lid van te worden. De werknemers maakten in de praktijk gebruik van dat recht, waarbij burgers en niet-burgers dezelfde rechten genieten. Ondernemingsraden zijn verplicht in ondernemingen met meer dan 100 werknemers en comités voor veiligheid en gezondheid zijn verplicht in ondernemingen met meer dan 50 werknemers. Ongeveer 58 % van de werknemers was lid van een vakbond. De wet laat vakbonden toe om hun activiteiten ongestoord uit te voeren. De regering beschermde dit recht in de praktijk. De wet voorziet in het stakingsrecht voor alle werknemers in de privé- en de openbare sector, behalve voor de militairen. Het Internationaal Verbond van Vakverenigingen merkte in haar jaarlijkse overzicht van schendingen van vakbondsrechten op dat multinationale ondernemingen enkele keren gerechtelijke stappen namen om bepaalde vormen van collectieve actie, waaronder stakingsposten, te verbieden.

b. Recht om zich te organiseren en collectief te onderhandelen

Het recht om collectief te onderhandelen wordt erkend en de regering beschermde dit recht. De wet verbiedt discriminatie tegen vakbonden en inmenging van de werkgevers in de vakbonden en de regering beschermde dit recht in de praktijk. Er werden geen gevallen van discriminatie tegen vakbonden gemeld.

Er zijn geen exportverwerkingszones.

c. Verbod op dwangarbeid of verplichte arbeid

De wet verbiedt dwangarbeid of verplichte arbeid - ook voor kinderen. Toch waren er meldingen over dit soort praktijken. Vrouwen, mannen en kinderen uit Oost-Europa, sub-Sahara Afrika en Azië werden naar het land gesmokkeld voor commerciële seksuele uitbuiting en dwangarbeid. Vrouwelijke slachtoffers, onder wie kinderen, werkten als prostituees in massagesalons, als escorts en via het internet. Mannelijke slachtoffers werden gedwongen om in restaurants, bars, confectieateliers, tuinbouw, fruitkwekerijen en op bouwplaatsen te werken. De politie en de rechtbanken baseerden zich op de wetgeving ter bestrijding van de mensenhandel om economische uitbuiting aan te pakken. In zijn rapport voor 2008 over de mensenhandel noteerde het CGKR verscheidene gevallen van schuldsavernij, waarbij de slachtoffers hun bewegingsvrijheid werd ontnomen door hen hun documenten af te nemen.

d. Verbod op kinderarbeid en minimumleeftijd voor tewerkstelling

De wet en het beleid beschermen in de meeste gevallen kinderen tegen uitbuiting op de werkplaats. De minimumleeftijd voor tewerkstelling is 15 jaar. Jongeren tussen 15 en 18 jaar kunnen parttime werken tijdens het schooljaar en fulltime tijdens de schoolvakantieperiodes. Het Ministerie van Werkgelegenheid voorziet regels voor sectoren die jongere werknemers aan het werk zetten, ziet erop toe dat de arbeidswetgeving wordt gerespecteerd en staat occasioneel afwijkingen toe voor kinderen die tijdelijk voor modellenbureaus en in de amusementssector werken. Er is een toenemende bezorgdheid over de uitbuiting van kinderen door georganiseerde bedelaarsbenden in de grotere steden.

e. Aanvaardbare arbeidsomstandigheden

Het nationale minimale maandloon voor werknemers van 21 jaar bedroeg 1.387,50 euro (ongeveer \$2,080) en steeg tot 1.440,70 euro (\$2.160) voor werknemers van 22 jaar met één jaar dienst. In combinatie met de uitgebreide sociale voordelen vormde dit de basis van een behoorlijke levensstandaard voor een werknemer en zijn gezin.

De standaardwerkdag telt acht uur. De standaardwerkweek telt 38 uur. Van deze normen kan worden afgeweken in het kader van een collectieve onderhandelde overeenkomst, maar de arbeidstijd mag niet meer bedragen dan 11 uur per dag en 50 uur per week. Tussen twee werkperiodes moet een rustperiode van 11 uur worden voorzien. Overuren worden van maandag tot zaterdag tegen een tarief van 150 % vergoed, op zondag wordt een dubbel tarief gehanteerd. Het Ministerie van Werkgelegenheid en de arbeidsrechtbanken zagen op een doeltreffende manier toe op de naleving van deze wetten en regels.

Werknemers hebben het recht om situaties te verlaten waarin hun veiligheid of gezondheid in gevaar komt, zonder dat hun baan daardoor in het gedrang komt. Werknemers maakten in de praktijk gebruik van dit recht. De Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg zag in de meeste gevallen op een doeltreffende manier toe op de naleving van de reglementen.